

Definició i Fonamentació

El Pràcticum de la Formació de Mestres consisteix en un conjunt d'activitats, realitzades fora del campus universitari, l'objectiu de les quals és que els estudiants entrin en contacte directe amb l'àmbit professional per al qual s'estan preparant: l'Escola Infantil i l'Escola Primària. Constitueix, així mateix, una oportunitat per constatar, contrastar i posar en pràctica –en realitats concretes– les informacions, els conceptes, els procediments i les actituds que els estudiants adquireixen mitjançant els estudis a la Facultat. En conseqüència, encara que amb objectius específics, comparteix continguts amb altres matèries del currículum de l'especialitat corresponent.

Tot i això el Pràcticum té una entitat pròpia. Compta amb uns plantejaments, organització i realitzacions específics. Òbviament, en determinats aspectes es nodreix de coneixements, procediments i recursos aportats d'altres matèries i, alhora, els en proporciona. Sense que això vulgui dir que en sigui subsidiari, ni que supleixi aquelles activitats pràctiques que convé de fer en el marc de les altres matèries.

Per bé que cadascuna de les cinc especialitats que contempla aquesta Diplomatura confereix al Pràcticum matisos que li són propis, el fet que totes aconduixin a l'obtenció del títol de Mestre/a fa que els continguts, els objectius, les activitats a realitzar i l'organització del Pràcticum responguin a uns criteris comuns i presentin unes característiques similars.

Objectius Generals

–Propiciar una visió de conjunt del fet educatiu que orienti i doni sentit a les actuacions professionals futures.

–Ofertir l'oportunitat de conèixer algunes mostres de com es concreten a la realitat els plantejaments i propostes del sistema educatiu vigent.

- Aproximar-se al coneixement sobre la varietat, la diversitat i la complexitat de la realitat educativa.
 - Fomentar la concepció dels centres educatius com a institucions inserides en la comunitat.
 - Reflexionar sobre la funció de l'escola i dels/les mestres, com a coparticipants de l'educació dels infants i joves, juntament amb els familiars, altres professionals i institucions.
 - Promoure la conscienciació sobre el valor i la necessitat de les concepcions i explicacions teòriques per analitzar i entendre la realitat educativa, com també per a dissenyar la intervenció, posar-la en pràctica i avaluar-la.
 - Conscienciar sobre la necessitat de la formació permanent i de la participació dels/les mestres en la recerca educativa.
 - Facilitar ocasions de reflexió, i contrastar amb la realitat les pròpies idees i opcions de formació professional.
-

Continguts

Els continguts, en el conjunt de les diplomatures, es refereixen als aspectes següents:

Tipologies d'escoles d'educació infantil i primària

Escola i administració educativa

Escola i entorn

Gestió

Organització del centre i de l'aula

Projecte educatiu de centre

Projecte curricular de centre

Disseny, realització i avaluació d'unitats didàctiques

Llengua i escola

Educació en la diversitat i en la interculturalitat

Escola i serveis educatius externs (EAPs, IMEs, centres de recursos, centres d'atenció, moviments de renovació pedagògica, etc.)

Escola i serveis comunitaris (biblioteques, ludoteques, museus, etc.)

La professió de mestre/a: funcions, tècniques de treball i actituds professionals

La distribució d'aquests continguts i la seqüenciació dels objectius a aconseguir en cadascun dels quatre nivells del pràcticum, en molts aspectes, presenta un caràcter cíclic, amb una construcció progressiva del coneixement i de les habilitats que s'hi refereixen.

Practicum I

dues setmanes al mes de febrer

En grups reduïts, els alumnes –amb l'orientació i el suport del/la professor/a-tutor/a del pràcticum– preparen i realitzen en una escola i entorn social concrets, una recopilació i elaboració d'informacions que, un cop organitzades i contrastades amb els coneixements obtinguts en els estudis a la Facultat, exposen en un informe/reportatge.

L'estudi tracta dels aspectes següents:

- La configuració de l'espai socio-cultural que constitueix l'entorn d'un centre escolar.
- El centre escolar: aspectes pedagògics i organitzatius.
- L'aula i la seva organització material i social.

Es vetllarà perquè entre tots els equips de treball formats dins d'un grup classe es visitin escoles de diversos tipus. D'aquesta manera, l'intercanvi d'informacions obtingudes pels diferents grups possibilita conèixer una panoràmica de les tipologies escolars existents.

Els procediments de treball emprats són els següents:

- La recopilació de dades (documentals, d'observació i per mitjà de l'entrevista).
- La transcripció de dades.
- L'elaboració d'informacions.
- La confecció d'un informe/reportatge.

Amb la preparació, realització i anàlisi de l'estada, juntament amb la presentació de les dades i reflexions mitjançant un informe/reportatge, fonamentalment es pretén que els estudiants aconseguixin els següents objectius:

- Adonar-se de l'existència de diversos elements relatius al context, l'organització i la relació que configuren la vida en un centre escolar
- Iniciar-se en la utilització de procediments de recopilació i de contrastació d'informacions.
- Prendre contacte amb la realitat escolar des d'un punt de vista professional i intencionadament reflexiu.
- Respectar i apreciar la tasca dels professionals i companys.
- Aprendre a elaborar i a presentar informes.

Practicum I I

Un mes a l'inici del segon quadrimestre

A cada estudiant se li assigna un centre de pràcticum i un/a professor/a-tutor/a. L'estada la farà, tot el mes, en un grup classe concret.

Els estudiants de les especialitats d'Educació Física, d'Educació Musical i de Llengües Estrangeres, durant la segona quinzena d'estada al centre, assistiran a quatre o cinc sessions preparades per l'especialista corresponent.

Els estudiants que tenen un mateix professor/a-tutor/a, s'organitzen en grups de treball, amb l'objecte de preparar l'estada, orientar i organitzar tasques, intercanviar informacions, materials, impressions, etc., contrastar dades de la realitat amb coneixements teòrics, reflexionar sobre les pròpies actituds.

Així mateix, han de dissenyar, realitzar i avaluar una activitat educativa puntual que s'adigui amb els plantejaments educatius del grup classe a què va destinada. A fi que es preparin, també, com a mestres generalistes, convé que els estudiants de les especialitats d'Educació Física, d'Educació Musical i de Llengües Estrangeres facin la seva pràctica sobre una activitat educativa en un àmbit diferent de la seva especialitat.

La síntesi que s'elabora de les informacions obtingudes, de les experiències i de les anàlisis efectuades es reflecteix en una memòria individual.

L'estudiant –amb l'orientació i suport del/la professor/a-tutor/a de la Facultat i amb el del/la mestre/a-tutor/a del centre de pràcticum, i també amb les regulacions que comporta l'intercanvi amb el grup de treball amb altres estudiants en pràctiques– ha de vetllar perquè la preparació, la realització i l'anàlisi de l'estada en el centre educatiu li proporcionin informacions i reflexions sobre els aspectes següents:

- Els plantejaments pedagògics del centre i els elements que els contextualitzen. La concreció en un projecte educatiu, en uns projectes curriculars i en unes programacions. Les peculiaritats dels projectes educatiu i curriculars d'acord amb la població a qui van destinats. La consideració d'elements sociolingüístics i culturals. L'escola i les famílies. Les relacions de reciprocitat entre l'escola i l'entorn.
- Els plantejaments educatius a l'aula. Els continguts, els objectius, les metodologies, els recursos i l'avaluació. La coherència d'aquests plantejaments amb el projecte educatiu del centre.
- L'organització de l'aula i els principis que la sostenen.
- Els espais, materials i activitats específics que disposa l'escola referents a la tasca amb els infants en l'àmbit de l'especialitat de l'estudiant.
- Les interaccions interpersonals i socials en el grup classe. Les interaccions a l'escola.
- La contemplació de la diversitat com a valor. La diversitat com a impulsora de la construcció conjunta en les actuacions i en les interaccions. Els plantejaments educatius, l'organització pedagògica, les activitats, els recursos, els intercanvis, etc. que parteixen de la diversitat i la promouen. La potenciació de la solidaritat i la cooperació.

El disseny, realització i avaluació d'una activitat educativa puntual, proporciona als estudiants l'oportunitat de posar en pràctica i d'analitzar els aspectes següents:

- La necessària coherència entre les activitats didàctiques i els projectes educatiu i curricular del centre
- La selecció de continguts i la definició d'objectius.
- Les previsions metodològiques.
- El rigor en la planificació i l'obertura/flexibilitat en la realització.
- La importància de la coordinació de criteris i d'actuacions en el treball en equip (tant amb l'equip de treball d'estudiants en pràctiques com amb el/la mestre/a-tutor/a del grup classe).

Els procediments de treball emprats –tant pel que fa a la preparació, realització i anàlisi de l'estada com al disseny, realització i avaluació de l'activitat educativa, o bé per a la confecció de la memòria– són els següents:

- L'elaboració de guions de recopilació i de registre de dades (documentals, d'observació i per mitja de l'entrevista). La recopilació, el registre i la transcripció.
- La previsió del sistema d'elaboració de les informacions obtingudes. L'elaboració i l'anàlisi.
- La definició dels objectius, de la metodologia i dels criteris d'avaluació per a portar a la pràctica una intervenció educativa puntual.
- La confecció d'una memòria. L'estructura, el contingut i els mitjans d'expressió. La presentació i l'anàlisi de la informació.
- El treball en equip (amb altres estudiants del pràcticum, amb el/la professor/a-tutor/a i amb el/la mestre/a del centre de pràcticum).

Fonamentalment es pretén que els estudiants aconseguixin els objectius següents:

- Adonar-se de l'existència dels nexes de relació entre els diferents elements que configuren els plantejaments educatius d'un centre: el projecte educatiu, el projecte curricular, les programacions d'etapa i de cicle, l'organització, les intervencions del/la mestre/a, etc.
 - Identificar algunes peculiaritats dels projectes educatiu i curricular d'acord amb la població a qui van destinats: consideració de les especificitats culturals, lingüístiques o d'altres tipus en els plantejaments pedagògics dels centres educatius. Valoració de la diversitat com a factor qualificador de les interaccions.
 - Iniciar-se en la utilització de procediments de recopilació i de contrastació d'informacions.
 - Aprendre a col.laborar amb el/la mestre/a, sabent trobar l'equilibri entre la prudència i la participació activa.
 - Reflexionar sobre les pròpies actituds, actuacions, coneixements i habilitats com a estudiant en pràcticum i com a futur mestre/a.
 - Aprendre a distingir clarament entre la informació i la seva anàlisi interpretativa.
 - Aprendre a presentar amb claredat i coherència les informacions obtingudes, les realitzacions portades a terme i les anàlisis efectuades.
-

Practicum III i IV

Un mes a l'inici del primer quadrimestre i un dia setmanal durant tot l'any

A cada estudiant se li assigna un centre de pràcticum i un/a professor/a-tutor/a.

L'estudiant s'integrarà en la dinàmica d'un grup classe concret. Els estudiants de les especialitats d'Educació Física, d'Educació Musical i de Llengües Estrangeres assistiran a una mitjana de setze sessions (vuit a cada cicle) conduïdes per l'especialista corresponent. Els estudiants de l'especialitat d'Educació Especial tindran com a mestre/a-tutor/a el mestre/a d'educació especial.

Els estudiants que tenen un mateix professor/a-tutor/a a la Facultat, s'organitzen en grups de treball, amb l'objecte de preparar l'estada, orientar i organitzar tasques, intercanviar informacions, materials, impressions, etc., contrastar dades de la realitat amb coneixement teòrics, reflexionar sobre les pròpies actituds.

Així mateix, han de dissenyar una unitat de programació o programa d'intervenció, que serà desenvolupat/da i avaluat/da per l'estudiant –de mutu acord amb el/la mestre/a-tutor/a de l'aula– en el grup classe on fa l'estada. Òbviament la unitat/programa dissenyat/da ha de ser coherent amb els plantejaments educatius del grup-classe a què va destinada, i ha de ser-hi adient. En els casos en què el centre de pràcticum (o el/la mestre/a del grup-classe corresponent) i el/la professor/a-tutor/a de la Facultat comparteixin un projecte de treball sobre la pràctica educativa en el qual involucren l'estudiant en pràcticum, aquest dissenya i realitza la unitat de programació en el marc d'aquest projecte.

Per fer la preparació de la unitat de programació o programa d'intervenció, l'estudiant compta amb l'orientació i l'ajut del/la professor/a-tutor/a de la Facultat i amb la del/la mestre/a-tutor/a del centre de pràctiques. Compta també amb el treball en comú amb els companys del grup de treball. Abans d'iniciar l'aplicació, cada estudiant ha de presentar per escrit el projecte que ha elaborat. Aquest projecte ha d'incloure els elements conceptuals i les variables referides a l'escola, a l'aula i al grup classe que s'han tingut en compte per al disseny de la unitat didàctica; els continguts i objectius seleccionats; els plantejaments metodològics; les propostes de realització i les previsions per a l'avaluació.

Durant el desenvolupament, cal realitzar una avaluació continuada del procés a fi que possibiliti fer les modificacions necessàries als plantejaments inicialment previstos. Tots els materials de preparació i avaluació convé classificar-los regularment en un dossier de seguiment del desenvolupament de l'activitat.

Al final del procés l'estudiant ha de presentar una memòria de la tasca efectuada, que la confeccionarà sobre la base de documents ja elaborats (projecte de la unitat de programació i dossier de seguiment), junt amb les reflexions que l'experiència suggereix.

Durant la primera fase de l'estada, en què l'estudiant recopila i analitza la informació que li possibilitarà conèixer les característiques i els plantejaments educatius del centre, el treball es centra en els aspectes següents:

- Els plantejaments pedagògics del centre i els elements que els contextualitzen. La concreció en un projecte educatiu, en uns projectes curriculars i en unes programacions específiques. Les peculiaritats del projecte educatiu, dels curriculars i de les programacions d'acord amb la població a qui van destinats. L'atenció a les necessitats educatives especials. La consideració d'elements sociolingüístics i culturals.
- Les relacions de reciprocitat entre l'escola i l'entorn. Algunes peculiaritats de l'escola d'acord amb l'entorn on està ubicada. L'escola i els serveis comunitaris (parcs, biblioteques, ludoteques, museus, etc.). La participació de l'escola en programes d'intervenció comunitària existents en el context social on està ubicada («Aprenguem amb la gent gran», etc.). L'escola i els serveis educatius externs (EAPs, IMEs, centres de recursos i altres serveis de suport, moviments de renovació pedagògica, etc.).
- Escola i famílies. La coparticipació en l'educació dels infants. Relacions de reciprocitat
- L'organització i la gestió d'un centre escolar. L'equip educatiu. Els cicles i els departaments. El consell escolar. La distribució de responsabilitats.
- Els plantejaments educatius a l'aula. Continguts, objectius, metodologies, recursos i avaluació. Relacions de reciprocitat amb l'entorn. La coherència amb el Projecte Educatiu del Centre.
- L'organització i el funcionament de l'aula i els principis que la sostenen.
- Les interaccions interpersonals i socials en el grup classe. Les interaccions a l'escola.

El disseny, realització i avaluació de la unitat de programació proporciona als estudiants l'oportunitat de posar en pràctica i analitzar els aspectes següents:

- Les variables que cal considerar en disseny, realització i avaluació d'unitats de programació.
- La definició de continguts i objectius d'acord amb les característiques del tema triat, amb els plantejaments educatius de l'escola, com també amb els coneixements, les habilitats i les experiències prèvies dels infants. La consideració i la potenciació de la diversitat.

- Les previsions metodològiques emmarcades conceptualment i coherents amb els plantejaments educatius de l'escola. L'aprenentatge significatiu, constructiu i funcional.
- La planificació d'activitats. La utilització d'elements de l'entorn. Les possibilitats de comptar amb la col.laboració dels familiars.
- La seqüenciació de continguts, objectius i activitats.
- El caràcter cíclic i regulador de l'avaluació.
- La coordinació amb el/la mestre/a-tutor/a del grup classe. El rigor en la planificació i l'obertura/flexibilitat en la realització. La regulació de la pròpia tasca com a "practicant de mestre/a".

Els procediments de treball emprats –tant pel que fa a la preparació, realització i anàlisi de l'estada com al disseny, realització i avaluació de la unitat de programació, o bé per a la confecció de la memòria– són els següents:

- Elaboració de projectes d'anàlisi de la intervenció educativa. Confecció de guions de recopilació de dades. La preparació d'instruments de registre de dades. Disseny de procediments senzills d'anàlisi interpretativa.
- La recopilació, el registre i la transcripció de dades. L'elaboració, el tractament i la interpretació de dades. La relació entre els coneixements teòrics i la realitat educativa.
- La recopilació, organització, elaboració i anàlisi de materials per a la confecció d'una memòria. L'estructura, el contingut i els mitjans d'expressió. La presentació i l'anàlisi de la informació.
- El treball en equip (amb altres estudiants en pràcticum, amb el/la professor/a-tutor/a i amb el/la mestre/a del centre de pràcticum).
- Les pròpies actituds, actuacions, coneixements i habilitats com a estudiant i com a futur mestre/a.

Fonamentalment es pretén que els estudiants aconseguixin els objectius següents:

- Identificar relacions existents entre els diferents elements que configuren els plantejaments educatius d'un centre: el projecte educatiu, el projecte curricular, les programacions d'etapa i de cicle, l'atenció a les necessitats educatives especials l'organització, les intervencions del/la mestre/a, etc.
- Conèixer les línies fonamentals del projecte educatiu i curricular del centre. Considerar-ne algunes peculiaritats segons la població a qui van destinats. Valorar la importància de

considerar les especificitats culturals, lingüístiques o d'altres tipus en els plantejaments pedagògics dels centres educatius i preveure'ls en la tasca educativa. Valorar la diversitat com a factor qualificador de les interaccions.

- Conèixer les relacions de reciprocitat entre l'escola i l'entorn. Conèixer els serveis socio-culturals i educatius amb què compta el barri, població o zona: possibilitats d'emprar-los i de col.laborar-hi.
- Conèixer formes organitzatives, pedagògiques i de gestió que possibiliten portar a la pràctica plantejaments educatius, a nivell de centre i d'aula.
- Iniciar-se en el disseny de procediments de recopilació i d'anàlisi de dades.
- Posar a prova les pròpies competències per a projectar, posar en pràctica i avaluar actuacions educatives que estiguin fonamentades en coneixements teòrics, s'hi emprin procediments rigorosos que concordin amb uns plantejaments educatius i curriculars del centre i contemplin les característiques específiques dels infants i del context als quals van destinades.
- Saber emmarcar conceptualment, justificar i argumentar les pròpies decisions sobre els diferents aspectes del disseny d'una unitat de programació o projecte d'intervenció.
- Aprendre a utilitzar mitjans per conèixer les idees i experiències prèvies dels infants.
- Saber definir continguts, objectius i actuacions que prenguin en consideració referents conceptuals, les característiques del tema triat, els plantejaments educatius de l'escola i els coneixements i experiències prèvies dels infants.
- Aprendre a comptar amb les característiques, els serveis i les dotacions de l'entorn per al disseny i desenvolupament d'unitats de programació o projectes d'intervenció.
- Plantejar-se la possibilitat de comptar amb els familiars per a aquells aspectes del desenvolupament de la unitat de programació o projecte d'intervenció en què puguin col.laborar
- Posar en pràctica la utilització de criteris i procediments per a la seqüenciació dels continguts, objectius i activitats.
- Aprendre a dissenyar procediments d'avaluació (global i de les diverses sessions) pertinents per al contingut, prenent com a punt de referència els objectius i el marc referencial.
- Aprendre a avaluar i a regular les pròpies decisions i tasques.
- Aprendre a mantenir relacions professionals tant amb els/les mestres com amb els alumnes.

- Reflexionar sobre les pròpies actituds, actuacions, coneixements i habilitats com a estudiant del pràcticum i com a futur mestre/a.
- Aprendre a diferenciar informacions, projectes, realitzacions, anàlisis i les seves relacions. Aprendre a fonamentar i a argumentar les pròpies decisions i anàlisis. Aprendre a organitzar-ho i a presentar-ho.
- Prendre consciència de la necessitat de la formació permanent i de la participació dels/les mestres en la recerca educativa.

Conferències, taules rodones, seminaris

Cada especialitat, de comú acord amb els departaments, organitzarà conferències, taules rodones o seminaris, sobre aspectes del currículum del pràcticum que consideri convenient que tots els alumnes coneguin, encara que no tinguin l'oportunitat de posar-los en pràctica de forma real. Aquest és el cas, per exemple, de les aules hospitalàries, de l'ensenyament als centres penitenciaris, o de les escoles d'adults. Una cosa semblant pel que fa a serveis culturals o educatius externs a l'escola, però que hi tenen incidència: museus, biblioteques, ludoteques, granges-escola, zoo, escoles de natura, centres de recursos, EAPs, IMEs, centres d'atenció a la infància, programes d'educació compensatòria, etc.

L'objectiu d'aquesta activitat és que els estudiants coneguin diverses modalitats d'atenció a la infància i d'ensenyament reglat i que prenguin contacte amb experiències educatives que presenten un interès particular. Cal que coneguin les ofertes d'altres serveis culturals i educatius diferents a l'escola, i també que es plantegin les relacions de reciprocitat desitjables entre l'escola i aquestes altres institucions.

Un altre àmbit d'incidència pot ser el dels procediments i tècniques de treball professional, com, per exemple, la recopilació de dades, l'organització de la informació, la recerca d'índexs de significació, etc.

Algunes d'aquestes activitats es fan en coordinació amb les assignatures de l'especialitat. D'altres es poden organitzar i realitzar de forma interdisciplinària. D'altres poden ser impulsades i organitzades per la comissió de docència de l'especialitat, o pel grup de professorsat tutor del pràcticum de cada titulació.

També des de les titulacions o departaments es poden impulsar viatges destinats a conèixer experiències educatives que presentin algun interès particular fora del marc geogràfic més proper.